

4. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты : учебн. пос. / Д.Я. Райгородский. – Самара: Изд-ский Дом «БАХРАХ», 1998. – С. 632-635.

УДК 659.1.013

Барчі Б.В.

**кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології,
Мукачівський державний університет**

Мишко Л.Ю.

**здобувач ОС «Магістр», спеціальності «Психологія»,
Мукачівський державний університет**

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

У новій концепції під профільним навчанням розуміють «вид диференціації й індивідуалізації навчання, що дає змогу за рахунок змін у структурі, змісті й організації освітнього процесу повніше враховувати інтереси, нахили і здібності учнів, їх можливості, створювати умови для навчання старшокласників відповідно до їхніх освітніх і професійних інтересів і намірів щодо соціального і професійного самовизначення»

Ключові слова: модернізація школи, спрямованість особистості, профільна школа, диференціація, допрофільне навчання, індивідуальні особливості, особистісно-орієнтоване навчання.

The profile education is understood as the kind of differentiation and individualization of learning. It enables, through changes in the structure, content and organization of the educational process, to take more fully into account the interests, inclinations and abilities of students, their opportunities, to create conditions for the education of high school students in accordance with their educational and professional interests and intentions for social and professional self-determination.

Key words: school modernization, personality orientation, profile school, differentiation, pre-core education, individual characteristics, personality-oriented learning.

Модернізація української школи відбувається досить стрімко, хоча й непросто, бо доводиться відмовлятися від традиційних стереотипів, розробляти нові принципи шкільної освіти, по-новому формувати її зміст і методи. У свою

чергу, це передбачає створення сприятливих умов для врахування індивідуальних особливостей, задоволення інтересів і потреб учнів, для формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності.

Спрямованість особистості, як одна з центральних проблем, є предметом активного дослідження в психології. Існують різні точки зору щодо визначення спрямованості особистості в профільному навчанні. С.Л. Рубінштейн розглядав спрямованість як ієрархію потреб і інтересів, А.Н. Леонтьєв як особистісний смисл, В.Н. М'ясищев – як синтетичну і динамічну єдність суб'єкта, свідоме ставлення людини до середовища і до самої себе. Мельник О.В. розглядав цільовий компонент спрямованості особистості у профільному навчанні, у якій цілі займають центральне місце поряд із іншими компонентами спрямованості. Виявлені ним структура та функції цільового компонента спрямованості особистості дозволяють розглядати її як самостійний вид спрямованості особистості, що дає можливість діагностувати перспективи розвитку та саморозвитку особистості й здійснювати психокорекційну роботу.

Спрямованість завжди соціально обумовлена і формується в онтогенезі в процесі навчання і виховання, виступає як властивість особистості, що виявляється у світоглядній професійній спрямованості. Серед великої кількості життєвих рішень питання професійної спрямованості є найпершим і одночасно одним з найважливіших. Це перше, дуже важливе і самостійне рішення молоді потрібно приймати, опираючись не на свій власний досвід, який приходить з роками, а скоріше, на уявлення про своє майбутнє і майбутнє суспільства, в якому прийдеться жити. [1, с.33-35]

Профіль навчання визначається з урахуванням інтересів та можливостей учнів, перспектив здобуття подальшої освіти і професійних перспектив учнівської молоді; кадрових, матеріально-технічних, інформаційних ресурсів школи; соціокультурної і виробничої інфраструктури району, регіону.

Фахівці М. Бурда, О. Єресько, Б. Жебровський, В. Луговий зазначають, що нові зміни суттєво поліпшать систему освіти України, дозволивши школярам розвивати свої здібності й отримувати більш глибокі знання саме з тих предметів, які знадобляться їм під час вибору професії.

У новій концепції під профільним навчанням розуміють «вид диференціації й індивідуалізації навчання, що дає змогу за рахунок змін у структурі, змісті й організації освітнього процесу повніше враховувати інтереси, нахили і здібності учнів, їх можливості, створювати умови для навчання старшокласників відповідно до їхніх освітніх і професійних інтересів і намірів щодо соціального і професійного самовизначення» [4].

На даний час в Україні профільне навчання здійснюється за такими напрямками: суспільно-гуманітарний, філологічний, природничо-математичний, технологічний, спортивний та художньо-естетичний. При цьому в межах кожного напрямку здійснюється розбиття на профілі.

Профільна підготовка відрізняється від загальноосвітньої більш конкретними професійно орієнтованими характеристиками мотивів, мети, засобів і результатів навчальної, творчої діяльності, які висувають певні вимоги до учнів. У старшій школі учень мусить перейти від більш загального, загальноосвітнього до більш конкретного профілю діяльності, що передбачає певну спеціалізацію, концентрацію навчальної діяльності навколо визначеної групи професій.[2] У прийнятому документі «Концепція профільного навчання в старшій школі» зазначено: «...Старша школа має функціонувати як профільна. Це створюватиме сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, для формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності. Профільна школа найповніше реалізує принцип особистісно-орієнтованого навчання, що значно розширює можливості учнів у створенні власної освітньої траєкторії... Загальною тенденцією розвитку старшої профільної школи є її орієнтація на широку диференціацію, варіативність, багатопрофільність, інтеграцію загальної та профільної освіти...».

Цілісна освітня модель профільної школи була теоретично обґрунтована й експериментально підтверджена протягом останніх п'яти років. Вона дозволяє забезпечити початкову профілізацію (початкові класи), допрофільне (5–9 класи) та профільне (10–11 класи) навчання й активно розвивати творчий потенціал кожної особистості. Провідним принципом освітньої моделі є різнорівнева та профільна диференціація, тобто за ступенем навчання та вибором учнями предметів.

У новій концепції зазначено, що кожен профіль містить 6 базових предметів (українська мова та література, іноземна мова, історія України та всесвітня історія, математика, природознавство, фізична культура), на вивчення яких виділяється по 3 години на тиждень у 10 та 11 класах [6]. Решту предметів складають: профільні предмети – це предмети, що реалізують цілі, завдання і зміст кожного конкретного профілю; спеціальні курси/профільюючі предмети – це навчальні курси/предмети, які входять до складу відповідного профілю навчання та забезпечують поглиблене та розширене вивчення профільних предметів; вибірково-обов'язкові предмети – це предмети, які вводяться до навчального плану з метою загального розвитку учнів для повнішого задоволення освітніх запитів учнів та обираються ними самостійно із

запропонованого переліку; курси за вибором можуть вибиратися не тільки згідно з обраним профілем, але й за власним бажанням учня, який хоче поглибити свої знання з певних дисциплін; факультативні курси – навчальні курси, що не входять до основної сітки годин і можуть обиратись учнями.

На даний час, кожен профіль навчання складається із дисциплін трьох циклів, а саме: базові предмети, профільні предмети та курси за вибором.

Базові загальноосвітні предмети становлять інваріантну складову змісту середньої освіти і є обов'язковими для всіх профілів.

Профільні загальноосвітні предмети – це предмети, що реалізують цілі, завдання і зміст кожного конкретного профілю. Профільні предмети вивчаються поглиблено і передбачають більш повне опанування понять, законів, теорій; використання інноваційних технологій навчання; організації дослідницької, проектної діяльності; профільної навчальної практики учнів тощо.

Курси за вибором – це навчальні курси, які доповнюють навчальні предмети і входять до складу допрофільної підготовки та профільного навчання. Курси за вибором створюються за рахунок варіативного компонента змісту освіти [5].

Врахування індивідуальних особливостей старшокласників під час добору методів профільного навчання полягає у наданні їм можливості обирати ті методи навчання, що якнайповніше забезпечують розвиток школярів відповідно до їхніх навчальних можливостей. Важливо також враховувати мотиви, керуючись якими учні обрали той чи інший профіль навчання.

Отже, у Концепції профільного навчання в старшій школі запропоновані загальні підходи, багато з яких носять характер структурних інновацій. Доведено, що зміст сучасної шкільної освіти у педагогічній теорії та практиці недостатньо адаптований до майбутніх потреб учнів через відсутність системи профільного навчання в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі. [3,с.405] Пошук специфічних форм організації профільного навчання залишається актуальним завданням педагогіки. Форми організації профільного навчання регламентують діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу в системі профільних загальноосвітніх навчальних закладів і забезпечують умови для реалізації його мети і завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барчі Б. В. Роль спрямованості особистості у виборі професії / Б. В. Барчі, К.Ю. Добра // Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей III

- Всеукраїнської науково-практичної конференції (16-17 травня 2019 р., м. Мукачеве) / ред.кол. : Т.Д. Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачеве : МДУ, 2019. - С. 33-35
2. Волканова В. В. Профільне навчання. Глосарій / В.В. Волканова // Завучу. Усе для роботи. – 2010. – №2.
 3. Кизенко В. І. Варіативний компонент змісту освіти в основній і старшій школі: теорія і практика : [монографія] / В.І. Кизенко. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2018. – 405 с.
 4. Концепція профільного навчання в старшій школі, затверджена рішенням колегії МОН України №1456 від 21.10.2013 року.
 5. Концепція профільного навчання в старшій школі / Міністерство освіти і науки України // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2003. – № 24. – С. 3–15.
 6. Мазур Н.П. Нова концепція профільного навчання у старшій школі та її вплив на підготовку майбутніх вчителів інформатики / Н.П. Мазур // Освітологічний дискурс. - 2014. - № 1(5).

УДК 371.133

Богдан М.В.
студентка I курсу ОС «магістр»,
напряму підготовки «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет
Кузьма-Качур М.І.
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті розглядаються наукові підходи до проблеми професійної компетентності майбутніх учителів до формування природознавчої компетентності молодших школярів. Автори описують компоненти готовності: мотиваційний, когнітивний, практичний, комунікативний та вказують на важливість їх комплексного забезпечення.

Ключові слова: готовність, компоненти готовності: мотиваційний, когнітивний, практичний, комунікативний.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>